

21 יוני 2009

"מי אמר שיש מיתון?"

ישנה התבטאות שנשמעת בימים אלו בפתחם של קניונים ומסעדות, שמן הראוי שתקבל את פרס ההתבטאות המעצבנת של התקופה. זו התבטאות הנאמרת תמיד בקול מתאנפף, שנשמע כאילו הוא יוצא מהאף ולא מהפה, ומלווה בצקצוק ועיוות שפתיים: "אוי, תראו כמה מלא פה. מי אמר שיש מיתון?"

מה זאת אומרת, מי אמר שיש מיתון? היה כתוב בעיתון! הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה קבעה! כולם אומרים! נכון. כולם אומרים אבל לא כולם מרגישים, כי מיתון משפיע באמת על מספר לא גדול של אנשים. בזמן מיתון יורדת הפעילות הכלכלית במשק ופוגעת בעסקים וגורמת לכך שעובדים יאבדו את מקור פרנסתם. כמה? זה לא ממש ברור, אבל בואו ניזכר שלפני המיתון היו במשק כ-6 אחוזי אבטלה ואילו עכשיו אנו צפויים להגיע לעשרה אחוזים. אפשר להסיק מכך שהמיתון משפיע רק על 4% מהאוכלוסייה. זה כמובן פשטני כי צריך גם לזכור את משפחות העובדים ואולי גם את אלו שהכנסתם הצטמצמה, אבל בכל מקרה מדובר במיעוט מתוך כלל האוכלוסייה, שמושפע ישירות מהמיתון וזו הסיבה שהמסעדות מלאות והקניונים הומים בקונים.

העובדה הזו מאכזבת רבים שהבטיחו לנו שהמיתון הזה שונה מקודמיו ושהוא ישפיע על כולנו כמו המיתון הנורא שהיה בארה"ב בשנות ה-20.

התחזיות השחורות האלו כבר לא יתמשו, בטח שלא פה בישראל. המשק הישראלי הגיע למיתון הזה במצב טוב יותר משאר העולם. אפילו הטיפול במשבר ע"י קברניטי המשק נעשה ללא טעויות רבות. אז למה רבים כל כך כה מאוכזבים?

כנראה שבתקופות כאלו ישנה תמיד נטייה להאמין יותר לשלילי ולא לתת לעובדות לבלבל וזו הרי תכונה ישראלית ידועה שזכתה כבר להיקרא בשם "האנומליה הישראלית".

ידוע למשל, שבסקרי שביעות רצון מהחיים, מקבלת ישראל באופן עקבי, לאורך שנים, מקום גבוה בדירוג העולמי עם 80 אחוז ואף יותר מן האוכלוסייה, אשר מרוצים או מרוצים מאוד מחייהם. עם זאת, רוב האנשים בישראל אינם מרוצים מהמדינה. זו גישה שיכולה אולי להיות מוסברת באירוע מסוים בשנה מסוימת (רצח רבין או ההתנתקות) אבל היא קצת אנומלית כשהיא עקבית לאורך שנים.

גם בסקר שחיתות שפרסם ארגון "שקיפות בינלאומי" מתגלה האנומליה. בסקר קבעו 86% מהנשאלים הישראלים כי מדינתם מושחתת ושממשלתם לא עושה די כדי להילחם בשחיתות. מנגד רק 1% מאוכלוסייה טענו כי הם או בני ביתם שילמו שוחד בשנה האחרונה. זו אחת התוצאות הנמוכות מבין המדינות שסקרו. בארה"ב דיווחו 2% כי נתנו שוחד, בבריטניה 3% ובליבריה 87%.

את הפער הזה בין התפיסה של הישראלים את מדינתם לבין המצב בפועל, אפשר להסביר בכמה דרכים אבל ברור שיש אצלנו נטייה להאמין יותר לרושם שמתקבל מכותרות העיתונים מאשר לעובדות בפועל.

בפועל יש אכן מיתון. כל הנתונים הסטטיסטיים מוכיחים זאת, אבל הוא לא קשה כמו שהעריכו בהתחלה וכשמנסים להסתכל קצת קדימה ניתן אפילו לראות את ההתאוששות ואת ניצני היציאה מן המיתון.

השקעות-נקודות:

■ מניות

לאחר עליה רצופה של מספר חודשים הגיעו בורסות העולם לנקודה שבה היה כנראה צריך להגיע המימוש. הבורסה בתל אביב הצטרפה לאחיותיה בעולם וירדה בשיעור גדול אף יותר כתוצאה מהחששות מאיראן ואי הודאות הרגילה סביב אישור התקציב.

סיבה נוספת, מקורית במיוחד, היא החשש מפני העלאת הדירוג של ישראל ממדינת מתפתחת למדינה מפותחת. גם פה בוחרים אנליסטים ופרשנים לראות את חצי הכוס הריקה ולפעול על בסיס ההנחה שהעלאת הדירוג תגרום לקרנות של השווקים המתפתחים למשוך כסף מהבורסה בארץ ואילו הקרנות של השווקים המפותחים, לדעתם, לא ירצו להגדיל. המסקנה הזאת נראית לי על פניה כלא הגיונית. הרי קרנות השווקים המפותחים גדלו ביחס לקרנות השווקים המתפתחים בעקבות "הריצה לביטחון" שעשו המשקיעים בשנה האחרונה. מדוע קרנות אלו ימנעו מהשקעה דווקא בישראל? אני לא מבין ולכן גם לא מאמין בגישה הזו.

המלצתי: לא צריך להיבהל – זהו מימוש טבעי.

■ שוק האג"ח

ההערכות כי המשק צפוי לחזור ולצמוח כבר בתחילת שנה הבאה ביחד עם החששות מפני עליה באינפלציה הביאו לעליה בתשואות עקב הירידות במחירי האג"ח הממשלתי. אני צופה שסכנות אלו אכן יתממשו ולכן מעדיף להישאר באפיקים הקצרים.

המלצתי: להישאר באפיקים שקליים קצרים.

■ מט"ח

הדולר ממשיך להיחלש בעולם וכמובן גם מול השקל. החששות מפני "אסטרטגית היציאה" של בנק ישראל מתהליך רכישת הדולרים היומית שלו כבר הורידו את המטבע האמריקאי אל מתחת ל- 4 ש. מעניין לאן ירד הדולר אם וכאשר האסטרטגיה הזו גם תמומש.

המלצתי: עדיין מוקדם מידי לקנות דולרים.

אין במסמך זה ובכל הכלול בו משום ייעוץ או הזמנה לרכוש (או למכור) את הניירות ערך המוזכרים בו, ואין בו משום תחליף לייעוץ המתחשב בנתונים ובצרכים המיוחדים של כל אדם. פיננסים-המכון לבעלי תפקידים בשוק ההון בע"מ לא יהיה אחראי לכל נזק שיגרם, אם יגרם כתוצאה מהסתמכות על מסמך זה.